

EUROOPA LIIDU KESKKONNAPOLIITIKA JA EESTI (2 loengut)

1. Ajalooline tagapõhi (15 min)

Läänemere riikide keskkonnaministrite Ronneby konverents 1990. Eesti (formaalselt veel NL liige) osales esimest korda iseseisva delegatsiooniga. Konverentsil võeti vastu nn. Läänemere deklaratsioon, mis sätestas endiste sotsialismimaade (Poola, senine NL – Venemaa, Eesti, Läti, Leedu) abistamise strateegia: “Rikastel (lääne-)riikidel on kasulikum investeerida vaesemate idapoolsete riikide keskkonna parandamisse, kus väiksemate summadega on võimalik saavutada ulatuslikumaid tulemusi, võrrelduna investeerimisega omaenda keskkonnaseisundi parandamisse” (‘cost-effectiveness’). Võeti vastu ka Läänemere riikide ühtne kõikehõlmav keskkonnategevuskava (määratles problemaatilised kohad – nn. ‘hot spots’ – millele eelkõige tuleks tähelepanu pöörata, st. investeerida nende seisundi parandamisse).

ÜRO keskkonna- ja arengukonverents (UNCED – United Nations’ Conference on the Environment and Development ehk Earth Summit), Rio de Janeiro, juuni 1992. 179 riigi osalusel koostati 5 olulist dokumenti:

- Agenda 21 – XXI sajandi keskkonnastrateegia, mis sätestab ‘säätva arengu’ põhimõtted
- Rio deklaratsioon keskkonnast ja arengust – seab kohustused keskkonda säästval teel vastavalt strategiadokumendis sätestatule
- Seisukohavõtt säästliku metsamajanduse printsiipidest
- ÜRO kliimamuutuste raamkonventsioon
- Bioloogilise mitmekesisuse konventsioon

Luzerni paneuroopa ministrite konverents – Environment for Europe, 28-30 aprill 1993. Võeti vastu Keskkonna-alase tegevuse programm Kesk-ja Ida-Euroopale.

Sofia paneuroopa ministrite konverents – Environment for Europe, 1995.

Visby Läänemeremaade tippkohtumine, 3-4 mai 1996. Võeti vastu Läänemere riikide keskkonna-alase koostöö tegevuskavad.

Saltsjöbadeni Läänemeremaade keskkonnaministrite koosolek, 20-21 oktoober 1996. Töötati välja Läänemere piirkonna Agenda 21 (eesmärgid, formaat, ajakava, struktuur), võeti vastu (välisministrite poolt) Läänemeremaade Nõukogu kohtumisel Nyborgis, 22.-23. juuni 1998.

Århusi paneuroopa ministrite konverents – Environment for Europe, 23.-25. juuni 1998. Võeti vastu Konventsioon üldsuse juurdepääsust informatsioonile, osalemisest otsuste tegemisel ja juurdepääsust õigusemõistmisele keskkonna alal (nn. Århusi konventsioon).

2. Euroopa Liidu laienemine – teetähised (15 min)

Euroopa Ülemkogu (riigipeade ja valitsusjuhtide nõukogu) Kopenhaageni tippkohtumine, juuni 1993

Kesk- ja Ida-Euroopa kandidaatriikidele sätestati järgmised liitumiskriteeriumid:

- Kandidaatriigis peab olema saavutatud demokraatiat, seaduste toimimist, inimõiguseid ja vähemuste kaitset tagavate institutsioonide stabiilsus;
- Riigis peab toimima turumajandus ning ta peab olema konkurentsivõimeline EL ühisturul;
- Riik peab olema võimeline võtma endale liikmeks olemisega kaasnevaid kohustusi, s.t. võtma üle EL õigusliku ja institutsioonilise raamistiku – ‘acquis communautaire’, samuti peab riik olema võimeline liituma poliitiliste eesmärkide ja rahaliiduga.

Euroopa Ülemkogu Esseni tippkohtumine, detsember 1994

Kinnitati nn. Valge Raamat – juhend, mis loetleb EL siseturu nõuded, aitamaks kandidaatriikidel end ette valmistada tegutsemiseks vastavalt neile nõuetele, samuti Kesk- ja Ida-Euroopa liitumise strateegia (ühinemiseelne strateegia).

Euroopa Ülemkogu Madridi tippkohtumine, detsember 1995

Kinnitati, et “idasuunaline laienemine on liidu jaoks nii poliitiliselt vajalik kui ka ajalooline võimalus, mida tuleb igal juhul ära kasutada”. EL aitab Kesk-ja Ida-Euroopa riikidel teha ettevalmistusi liikmestaatusesse jõudmisel. Otsustati toetada neis riikides turumajanduse arendamist, haldusstruktuuride reformimist ning stabiilse majandus- ja rahanduskeskkonna loomist. Komisjon kinnitas, et “kõiki kandidaate koheldakse võrdselt” – Kesk-ja Ida-Euroopa liitumisavalduste hindamisel lähtutakse üksnes Kopenhaageni kriteeriumidest ning iga riigi konkreetsetest arengunäitajatest.

Euroopa Komisjon, 16. juuli 1997, avalikustas arvamused (Avis) kandidaatriikide kohta ning soovitas alustada liitumisläbirääkimisi kümnest Kesk- ja Ida-Euroopa kandidaatriigist viiega, sh. ka Eestiga.

Euroopa Ülemkogu Luksemburgi tippkohtumine, detsember 1997

Kinnitati “süvendatud ühinemiseelne strateegia”: (i) ühinemispartnerlused (vt. allpool); (ii) ühinemiseelse abi suurendamine – “uus PHARE”, struktuuriabi (ISPA) ja põllumajanduse toetusprogramm (SAPARD) alates aastast 2000 (struktuurifondide kasutamise ettevalmistamise programm SPP alates 1998). Otsustati kutsuda liitumisläbirääkimistele Ungari, Tšehhi, Poola, Sloveenia, Eesti ja Küpros; kiirendada läbirääkimisteks ettevalmistumist Slovakkia, Läti, Leedu, Rumeenia ja Bulgaariaga.

3. Eesti keskkonnapoliitika alused (15 min)

Säästev areng

Säästva arengu seadus võeti vastu 1995.aasta veebruaris, seaduse muudatus 1997. aastal.

Eestis säästva arengu põhimõtete tutvustamiseks ja rakendusvõimaluste loomiseks käivitati 1997. aastal Keskkonnaministeeriumi, Majandusministeeriumi ja ÜRO Arenguprogrammi ühisprojekt

Eesti 21, mille ühe osana on valminud kogumik "Eesti 21. sajandil. Arengustrateegiad. Visioonid. Valikud". Raamatu eesmärgiks on avaliku arutelu käivitamine Eesti võimalike arenguteede leidmiseks 21. sajandil ning ühiskondliku kokkuleppe alusel riigi arenguprioriteetide seadmine ja säästva arengu põhimõtete laiem tutvustamine. Projekti kodulehele on koondatud säästva arengu alane informatsioon Eestist ja mujalt maailmast.

Vabariigi Valitsuse otsusega loodi 1996. aastal valitsuse juurde säästva arengu programmi üksiküksimuste läbitöötamiseks asjatundjate komisjon. Säästva arengu komisjonil (SAK) on Valitsusele nõuandev roll säästva arengu küsimustes ning komisjoni ülesanneteks on:

1. kuulata ära säästva arengu programmi erinevate töörühmade informatsioon riigi säästva arengu poliitika ellurakendamise kohta ning anda selle kohta arvamusi;
2. analüüsida riigi säästva arengu poliitikat ning anda arvamusi erinevate valdkondade kohta (energeetika, põllumajandus, loodusvarade kasutus jne);
3. esitada Valitsusele ning riigi ja kohaliku omavalitsuse asutustele säästva arengu alaste küsimuste lahendamise ettepanekuid;
4. esitada ettepanekuid säästva arengu alaste õigusaktide väljatöötamiseks.

Säästva arengu komisjoni juhib esimehena peaminister, asetäitjateks on keskkonna- ja majandusminister. Tegevusvaldkondade alusel on säästva arengu komisjoni liikmeteks valitud 23 säästva arengu alaste küsimuste asjatundjat, kes esindavad erinevaid institutsioone.

Riiklik keskkonnastrateegia

Eesti Vabariigi Riigikogu kiitis 12. märtsil 1997 heaks Eesti keskkonnastrateegia (KS), mis määratleb keskkonnapoliitika 10 prioriteetset põhieesmärki ning täpsustatud eesmärgid/sihid lühi-, pikemaajalises ja pikaajalises perspektiivis vastavalt aastateks 2000, 2005 ja 2010. Need 10 prioriteetset põhieesmärki on:

1. Keskkonnateadlikkuse edendamine ja keskkonnasäästlike tarbimisharjumuste kujundamine
2. Keskkonnahoidliku tehnoloogia rakendamine
3. Energeetika negatiivse keskkonnamõju vähendamine
4. Õhukvaliteedi arendamine, kaasa arvatud transpordiemissioonide vähendamine
5. Jäätmekehtluse arendamine, jäätmetekke vähendamine ja taaskasutuse soodustamine
6. Jäätmekehtluse likvideerimine
7. Põhjaveevarude parem kasutamine ja kaitse
8. Pinnaveekogude ja rannikumere kaitse
9. Maastike ja elustiku mitmekesisuse säilitamine
10. Tehiskeskkonna muutmine inimsõbralikumaks

Riiklik keskkonnategevuskava

Keskkonnastrateegia elluviimiseks töötati ajavahemikus 1997. aasta aprill kuni 1998. aasta märts välja üksikasjalik Keskkonnategevuskava (KTK). Vabariigi Valitsus kiitis KTK heaks 26. mail 1998 ja määras selle elluvijaks Keskkonnaministeeriumi. KTK laiem eesmärk on juurutada säästva arengu põhimõtteid KS-s sätestatud prioriteetsete põhieesmärkide (vt. ülal) kiire saavutamise kaudu. KTK koostamist finantseeris EL Phare programm. KTK-d iseloomustab:

- huvitatud osapoolte kirjeldatud spetsiifilised lähi- ja kaugtegevused iga põhieesmärgi kohta;
- tegevuste valik ja eelisjärjestamine konsensuse alusel, kasutades kaalupunktisüsteemi ning tegevuste majandusanalüüsi;
- finantsplaanis antud realistlik hinnang käsutada oleva raha kohta;
- vastutajate ja potentsiaalsete finantsallikate osutamine;
- laia ringi eri osapoolte ja huvigruppide osalemine KTK sisu, tegevuste ja nende otstarbekuse määramisel ning tegevuste hulgas lõpliku valiku tegemisel.

Tegevuste väljatöötamiseks moodustatud töögruppide ja nõukoja ühises töös rakendati järgmisi põhimõtteid:

- Madala maksumusega tegevused, millega kaasneb arvestatav keskkonnakasu, nagu näiteks parem majandamine ja keskkonnakorraldus, keskkonnateadlikkuse kasv, vastastikusel kasul põhinevad (*win-win*) tegevused (millega saavutatakse ühekorraga nii majanduslikku kui ka keskkonnakasu), peaksid olema prioriteetsemad sellistest tegevustest, mille jaoks on vaja teha suuri investeeringuid;
- Keskkonnakahju ennetavad tegevused, milles võimalikult vara hakatakse tegelema probleemide põhjustega, peaks olema prioriteetsemad kui tegevused, mis on suunatud keskkonnakahju likvideerimisele;
- Olemasoleva tootmistehnoloogia täiustamine peaks olema prioriteetsem kui uue kalli tehnoloogia evitamine (juhul kui see on majanduslikult otstarbekas);
- Uue tehnoloogia evitamisel tuleks rakendada BATNEEC-printsipi (parim olemasolev tehnoloogia, millega ei kaasne üleliigseid kulusid tööstuse ega tarbija jaoks);
- Reostaja/tarbija vastutab ning maksab reostuse vältimise, vähendamise ning keskkonnakahju heastamiskulud (reostaja-maksab-põhimõte);
- Loodusvarasid peab kasutama arukalt. Taastumatute loodusressursside kasutamine peab vähendama ja korvama taastuvate ressursside kasutamise nende taastekkimise mahu piires;
- Kavandatavad tegevused peavad olema elluviidavad, s.o majanduslike ja organisatsiooniliste võimaluste ning ajakava poolest teostatavad;
- Reostuse vältimine ja kontroll peaks olema kompleksne, mitte jaotatud eri ametkondade vahel, ning haarama ühekorraga kõiki keskkonnaelemente.

4. Eesti ühinemisprotsess Euroopa Liiduga (45 min)

Euroopa Leping ehk EL ja Eesti vaheline assotsiatsioonileping

Euroopa leping (ametlik nimetus: Euroopa Ühenduste ja nende liikmesriikide ning Eesti Vabariigi vaheline assotsieerumisleping) on peamine Eesti ja EL vahelisi suhteid reguleeriv juriidiliselt siduv dokument. Leping loob assotsiatsiooni Eesti ning Euroopa ühenduste ja nende liikmesriikide vahel. Leping allkirjastati 12. juunil 1995. aastal ja ratifitseeriti ELi liikmesriikide parlamentide, Euroopa Parlamendi ja Eesti Riigikogu poolt perioodil november 1995 - november 1997. Leping jõustus 1998. aasta 1. veebruaril ning see reguleerib EL ja Eesti vahelisi suhteid ajani, mil Eestist saab EL liikmesriik.

Assotsiatsioon on ELi ja kolmandate riikide vahel eksisteeriv tugevaim side, mille eesmärgiks on liiduga ühinemine. Assotsieerunud riigil on ELi ja selle liikmesriikidega tihedad sidemed peaagu kõikides valdkondades, kus ELi siseselt on saavutatud üksmeel. Ainus (ehkki oluline) erinevus

seisneb selles, et need sidemed ei ole nii tihedad kui liikmesriikide vahel ja et assotsieerunud riik ei osale EL otsuste vastuvõtmisel.

Euroopa leping Eesti ja ELi vahel:

- sätestab vabakaubanduse;
- näeb ette teenuste, kapitali ja inimeste vaba liikumise ning asutamisvabaduse järk-järgulise juurutamise;
- loob tihedad poliitilised sidemed;
- seab ühinemise eelduseks Eesti õigusaktide ühtlustamise Euroopa Ühenduse õigusega ja vastavate haldusstruktuuride reformimise;
- loob aluse tihedaks majanduslikuks koostööks väga paljudes valdkondades, näiteks investeerimistegevuses, teaduses, hariduses, põllumajanduses ja kalanduses, keskkonnaalases tegevuses, energiasfääris, transpordis, rahanduses ja panganduses, tarbijakaitses, sotsiaalküsimustes ja tollis;
- näeb ette koostöö justiits- ja siseküsimustes;
- loob raamistiku ELi poolt Eestile antava abi osas (Phare, ISPA ja SAPARD programmid).

Eesti ja ELi vaheline Euroopa leping on sarnane lepingutele, mis on sõlmitud ülejäänud üheksa Kesk- ja Ida-Euroopa riigiga, kellega EL peab liitumisläbirääkimisi. Lepinguga luuakse tihedad ja kestvad vastastikused suhted, võimaldamaks Eestil osaleda Euroopa integreerumise protsessis. Lepingu rakendamine on Eesti jaoks aluseks ELi liikmeks saamise ettevalmistustele. Seega on lepingul oluline osa ELi liitumiseelses strateegias kandidaatriikide jaoks.

Agenda 2000

Euroopa Komisjoni esitatud ettepanekute pakett Euroopa Liidu reformimiseks ja laiendamiseks, samuti arvamused kandidaatriikide kohta. Dokument koosneb kolmest osast:

- 1) Tugevama ja laiema EL suunas
- 2) Ühinemiseelse strateegia tugevdamine
- 3) Arvamused 10 kandidaatriigi kohta

Komisjoni Eesti kohta avaldatud arvamus:

“(1) Eesti on demokraatlik riik, kus stabiilsed institutsioonid tagavad õigusriigi, inimõigused ning vähemuste kaitse. Kuid on vaja rakendada abinõusid vene keelt kõnelevate mittekodanike integreerimiseks Eesti ühiskonda; (2) Eestit võib pidada toimiva turumajandusega riigiks ja siin peaks olema võimalik teha keskmise tähtaja jooksul vajalikke edusamme, et tulla toime konkurentsituruga ja turujõududega Euroopa Liidu piires; (3) Eesti on olnud edukas EL ühtse siseturuga seotud seadusandluse sisseviimisel Eesti seadusandlusesse ja selle rakendamisel. Edasiste jõupingutuste korral peaks suutma Eesti keskmise tähtaja jooksul osaleda täiel määral siseturus. Jõupingutusi ja investeeringuid on vaja *acquis*’ täielikuks rakendamiseks keskkonnaalal. Selleks on vajalik ka haldusstruktuuride tugevdamine. Nendest kaalutlustest lähtuvalt soovib komisjon alustada Eestiga läbirääkimisi.”

Ühinemispartnerlus (Accession Partnership)

EL ja kandidaatriigi vahel kokku lepitud ülesanded (prioriteedid), millised tuleb lühema ja keskmise ajaperioodi jooksul valitsuse ja parlamendi poolt täita, et kindlustada EL liikmestaatus ja mille põhjal EL selle riigi tulemuslikkust hindab. Seega on ÜP aluseks Eesti ja Euroopa Liidu vahelisele koostööle ühinemiseelsel perioodil. Ka EL poolne finantsabi (Phare) on suunatud just nendele prioriteetsetele valdkondadele. ÜP koostati iga kandidaatriigi jaoks eraldi ja avaldati 1998. aasta 30. märtsil ning täiendati 1999. aasta sügisel.

ÜP-keskkond

1998. Lühiaegsed prioriteedid: jätkata raamseadusandluse ühtlustamist; luua üksikutele aktidele (direktiivid jne) suunatud detailsed harmoneerimise programmid ja ellurakendamise strateegiad. Keskmise ajaperioodi prioriteedid: seire ja ellurakendamise kontrolli struktuuride arendamine; jätkuv üksikutele aktidele suunatud detailsete harmoneerimise programmide planeerimine ja ellurakendamine; erilist tähelepanu pöörata veekaitse ja jäätmehoolduse (k.a. radioaktiivsed jäätmed) sektorile. Tuleb suurendada investeeringuid, eriti suurte põletusseadmete, veekaitse, tööstuse, linnaõhu saastuse, tahkete ja ohtlike ning olmejäätmete valdkondades.

1999. Lühiaegsed prioriteedid: jätkata seadusandluse ühtlustamist, eriti vee- ja õhukaitse, jäätmehoolduse ja looduskaitse vallas; välja töötada investeeringute finantsplaan, mis põhineks kulude ja avaliku ning erasektori finantseeringute realistlikul hinnangul. Keskmise ajaperioodi prioriteedid: lõpetada seadusandluse ühtlustamine, tugevdada ellurakendamist; kindlustada institutsionaalne tugevdamine keskkonna alal, eriti kohalikul tasandil; integreerida säästva arengu põhimõtted kõigi poliitikate ellurakendamisse.

Vabariigi Valitsuse tegevuskava Eesti integreerimiseks Euroopa Liitu

Ühinemispartnerlus on aluseks ka Vabariigi Valitsuse tegevuskava Eesti integreerimiseks Euroopa Liitu (National Programme for Adoption of the Acquis, NPAA) koostamisel, mille täitmist Euroopa Komisjon samuti jälgib. NPAA koostatakse iga aasta kohta ning see sätestab antud aasta tegevusprogrammi seaduste harmoneerimisel ja administratiivse suutlikkuse tugevdamisel.

NPAA-keskkond: Peamised raamseadused vastu võetud 1997-98: välisõhu kaitse seadus (täiendatud); jäätmeseadus (täiendatud); kemikaaliseadus (täiendatud); kiirguseseadus (täiendatud). Muud olulised seadused, mis on vastu võetud 1997-99: GMO-de keskkonda viimise seadus; loomastiku kaitse ja kasutamise seadus; metsaseadus (täiendatud); keskkonnaseire seadus (täiendatud); keskkonnajärelevalve seadus (täiendatud); ühisveevärgi- ja kanalisatsiooni seadus; saastetasu seadus. NPAA 2000 – plaanis või vastu võetud: keskkonnamõju hindamise ja keskkonnaauditeerimise seadus (vastu võetud); saastuse kompleksse vältimise ja kontrolli seadus; uus veeseadus; 9 muud keskkonnaseadust; 26 Vabariigi Valitsuse määrust; 54 keskkonna- (vm.) ministri määrust ja 8 Vabariigi Valitsuse korraldust.

Ühinemiseelne strateegia ja tegevuskava (Approximation Strategy & Action Plan)

Ühinemiseelne strateegia (Approximation Strategy) koostati EL Phare programmi (DISAE alaprogramm) poolt finantseeritud projekti EST-101/1 raames ajavahemikus september 1997 –

juuni 1998. See kujutas endast eelkõige Eesti keskkonnasektori eurokõlblikkuse hetkeseisu “kaardistamist” (mille põhjal anti ka suuniseid ja soovitusi edasiseks tegevuseks – ‘strateegia’ komponent) ja koosnes järgmistest osadest:

- Seadusandluse võrdlev analüüs (üldine ja detailne)
- Rakenduslik analüüs (keskkonnalubade, -seire ja -järelvalve nõuded)
- Investeeringute ja kulude analüüs
- Institutsionaalne ülevaade
- Välisabi projektide ülevaade
- Järeldused ja soovitusid (“strateegia”)

DISAE – **D**evelopment of **I**mplementation **S**trategies for **A**pproximation in the **E**nvironment – Phare alaprogramm kandidaatriikide keskkonnaalase harmoneerimise toetamiseks (september 1996 – november 1999). Põhiliselt väikesemahulised nn. mini-projektid, eelarve 100...200 tuhat ECU/EUR. Kogu projekttsükkel oli eraldatud PHARE kesksest bürookraatlikust mehhanismist läbi EK ning seda haldas ja koordineeris programmibüroo (DISAE Facility) Brüsselis, mis tagas projektide oluliselt kiire ja sujuvama ettevalmistuse ning elluviimise kui üldiselt PHAREl tavaks.

Ühinemiseelse tegevuskava (Approximation Action Plan) alla võib eelkõige liigitada ülaltoodud projekti kahte jätkuprojekti, samuti finantseeritud Phare programmi DISAE alaprogrammi poolt. Esimene neist (EST-102) keskendus täielikult seadusandluse harmoneerimise aspektidele ning selle peamised komponendid olid:

- Seadusandluse võrdlev detailne analüüs (38 EL seadusandlikku akti)
- Seadusandluse võrdlev süvaanalüüs (23 EL seadusandlikku akti)
- Fiche-d kõigi 61 direktiivi kohta
- Valdkondlikud harmoneerimisprogrammid
- Eesti keskkonnaseadusandluse tõlkimine
- Kirjanduse soetamine KKM raamatukokku

Projekt EST-101/2 aga keskendus ellurakendamise (implementation), kulude-investeeringute ja institutsionaalsetele aspektidele:

- Detailne maksumuse ja investeeringute hinnang
- Finantseerimisplaan ja majanduslike stiimulite kasutamine
- Institutsionaalne analüüs ja keskkonnahalduse institutsioonide arendamise kava
- Seadusandlik raamistik munitsipaalteenuste ja erastatud keskkonnateenuste tegutsemiseks
- Ühinemiseelsete tegevuste omavahelise seosed

Sõelumine (screening)

Toimus Brüsselis jaanuaris-veebruaris 1999 (Acquis’ peatükk 22 “Keskkond”). Valdkondade kaupa vaadati (Eesti spetsialistide ja EK ametnike osavõtul) läbi harmoneerimise hetkeseis ja tulevikuplaanid tähtsamate EL keskkonnaacquis’ direktiivide ja määruste suhtes (vastavate Eesti seaduste olemasolu või siis transponeerimise plaanid, samuti ellurakendamise hetkeseis ja

vastavad plaanid). Sõelumisel selgusid nn. 'probleemsed' valdkonnad EL keskkonnaacquis' ülevõtmisel Eestis: [eeldatavalt] veekaitse ja õhukaitse ('finantsmahukad', st. vajavad kooskõlla viimiseks suuri investeringuid) ning [üllatuslikult] ka looduskaitse. Viimast siiani loetud Eestis kõrgel tasemel olevaks, probleemiks EL erinev lähenemine Eesti omast (kindlate territooriumite ning koosluste asemel kaitstakse liike ja elupaiku). Probleemne pidanuks eelduste kohaselt olema ka jäätmekäitluse valdkond (samuti väga finantsmahukas), aga Eesti spetsialistid loevad ÜP vajavaks vaid prügiladirektiivi (mis sõelumise ajal veel ei olnud vastu võetud ja seega käsitlemist ei leidnud). Muude jäätmedirektiivide puhul üleminekuperioode vajalikuks ei peetud, ehkki EK ametnikud kahtlesid Eesti suutlikkuses kõiki jäätmedirektiive 1.1.2003 täita ning soovitasid kaaluda ÜP küsimist näiteks raamdirektiivi ning pakendijäätmete direktiivi osas.

Eesti positsioon (peatükk 22 "Keskkond")

Koostati sõelumise tulemuste põhjal juunis 1999 ning esitati valitsusele kinnitamiseks juulis 1999, pärast seda esitati ka Euroopa Komisjonile. Põhiseisukoht: Eesti aktsepteerib acquis' nõudeid ning on valmis selle täies mahus üle võtma. Enamuse direktiivide ja määruste suhtes valmisolek transponeerimiseks ja ellurakendamiseks 1.1.2003 (eeldatav EL ühinemise kuupäev). Sõelumisel välja selgitatud 'probleemsete' valdkondade ja direktiivide puhul esitab positsioon taotlused üleminekuperioodide saamiseks järgmiselt:

- Lenduvate orgaaniliste ühendite emissiooni direktiiv (94/63/EMÜ) – üleminekuperioodid aastani 2004 ja 2007 bensiiniaurude regenererimissüsteemide ehitamiseks sõltuvalt tanklate ja terminalide käibest;
- asulareovee direktiiv (91/27/EMÜ) – üleminekuperiood aastani 2010 kanalisatsioonisüsteemide ja reoveepuhastite renoveerimiseks/väljaehitamiseks;
- nitraatide direktiiv (91/676/EMÜ) – üleminekuperiood aastani 2008 vajalike kaitsemeetmete võtmiseks;
- joogivee direktiiv (80/778/EMÜ) – üleminekuperiood aastani 2013 veevarustussüsteemide ja veepuhastusjaamade renoveerimiseks/väljaehitamiseks;
- põhjavee direktiiv (80/68/EMÜ) – üleminekuperiood aastani 2006 vajalike kaitsemeetmete võtmiseks;
- direktiiv ohtlike ainete juhtimisest pinnavette (76/464/EMÜ) – üleminekuperiood aastani 2006 vajalike kaitsemeetmete võtmiseks;
- linnudirektiiv (79/409/EMÜ) – üleminekuperiood: ettepanekud erikaitsealade ja ühenduse tähtsusega liikide kohta aastaks 2005, täielik rakendamine aastani 2010; muudatused direktiivide lisadesse;
- elupaikade direktiiv (92/43/EMÜ) – üleminekuperiood: ettepanekud erikaitsealade ja ühenduse tähtsusega liikide kohta aastaks 2005, täielik rakendamine aastani 2010; muudatused direktiivide lisadesse.

EL ühispositsioon

Esitatud 30.11.1999. Kujutas endast vastust Eesti positsioonile. Põhiseisukohad: EL võtab teatavaks Eesti valmisoleku acquis' ülevõtmiseks ja soovid üleminekuperioodide saamiseks. Samas sooviti saada täpsustatud informatsiooni rea direktiivide osas ellurakendamise abinõude, finantseerimisstrateegiate jne. kohta. Mõnede veekaitse direktiivide puhul (põhjaveedirektiiv ja

direktiiv ohtlike ainete juhtimisest pinnavette) soovitati “kaaluda üleminekuperioodi vajalikkust” (sisuliselt – loobuda üleminekuperioodist), kuivõrd põhjendus on keskendunud administratiivsete struktuuride ja seiresüsteemide loomisele, mis ei ole märkimisväärselt ‘finantsmahukad’. Samuti ei näinud EK piisavat põhjendust taotlustele (ennekõike ÜP linnu- ja elupaikade direktiividele), mis nõuavad enam seadusandlikku tööd ja poliitilist valmisolekut kui mahukaid investeeringuid rakendamiseks. Peale ühispositsiooni esitamist avati (7.12.99) ametlikult EL ja Eesti vahelised liitumisläbirääkimised keskkonna peatüki osas.

Läbirääkimised jätkuvad...

Läbirääkimiste edasine protsess hakkab kulgema peamiselt n-ö ‘kirjavahetuse’ (dokumentide, seisukohtade jne. edastamine ja vahetamine) ning ‘tehniliste konsultatsioonide’ (Eesti ja EL väiksemate ekspertgruppide kohtumised-arutelud) kaudu. Nii toimus kevadel 2000 ‘kirjalik’ sõelumine n-ö ‘uue acquis’ osas (EL seadusandlus, mis oli põhisõelumise ajal – jaan./veebr. 1999 – veel vastu võtmata). EK edastas Eestile vastavate direktiivide kohta küsimustiku ning Eesti andis sellele vastused. Mais 2000 valmis (ning juunis esitati EK-le) aga Eesti positsiooni täiendus (addendum), kus vastavalt EK soovile esitatakse mitmete direktiivide kohta lisainformatsiooni (harmoneerimise ajakavad, finantsplaanid jne) ning samuti muudetud seisukohad mõnede direktiivide (eelkõige looduskaitse) harmoneerimiseks vajalike üleminekuperioodide kohta (sisuliselt loobutud ÜP taotlemisest erikaitsealade ja ühenduse tähtsusega liikide määratlemiseks ning ka linnudirektiivi ellurakendamiseks). Samal ajal on korduvalt toimunud ka ‘tehnilised konsultatsioonid’ – Eesti ja EL ekspertgruppide kohtumised.

Ühinemisprotsessi progressi seire (Progress Monitoring on Approximation)

Euroopa Komisjoni Keskkonna peadirektoraadi algatus ühinemiseelse harmoneerimise protsessi progressi hindamiseks. Toiminud aastakaupa: 1998, 1999, 2000. Vormistatud projektina, siiani läbi viinud inglise-belgia konsultatsioonifirma Milieu Ltd. kohalike konsultantide abiga. Peaks andma erapooletu hinnangu nii seadusandluse ühtlustamise kui ellurakendamise seisule. Selleks koostatud ja vaja täita seadusandluse võrdlustabelid ja ellurakendamise küsimustikud rohkem kui 60 EL seadusakti (direktiivid ja määrused) kohta. Tegelikult kahtlane, kuivõrd erapooletu pildi annab, kuna suur osa informatsioonist ikkagi pärit vastutavatelt ministriumiametnikelt või koguni tabelid nende poolt täidetud (Eesti puhul suht. vähe, teiste maade puhul kohati rohkem).

VIITED

- Eesti keskkonnastrateegia. Tallinn, 1997
- Eesti keskkonnategevuskava. Tallinn, 1998
- Environmental Action Programme for Central and Eastern Europe. Abridged version of the Document endorsed by the Ministerial Conference. Lucerne, Switzerland, 28-30 April, 1993 – Keskkonna-alase tegevuse programm Kesk- ja Ida-Euroopale. 28.-30. aprillini 1993 Šveitsis Luzernis toimunud ministrite konverentsi poolt heakskiidetud dokumendi lühendatud variant. OECD and World Bank, 1994.

LINGID

Eurointegratsiooni Büroo: <http://www.eib.ee>

Euroopa Komisjoni Delegatsioon Eestis: <http://www.euroopaliit.ee>

Euroopa Liidu ametlik server: <http://europa.eu.int>

Euroopa Liidu infosekretariaat: <http://www.elis.ee>

EV Keskkonnaministeerium: <http://www.envir.ee>

EV Välisministeerium (Eesti ja Euroopa Liit): <http://www.vm.ee/euro>

Läänemere piirkonna Agenda 21: <http://www.ee/baltic21/>